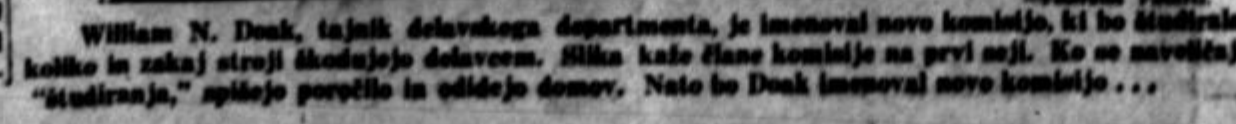

Brezposelnost pada v Nemčiji
Berlin, 10. jun. — Številke, ki so bile včeraj objavljene, kažejo, da se je število brezposelnih znižalo za 14.000 v mesecu maju. Koncem meseca maja je bilo v Nemčiji 4.074.000 brezposelnih.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naslovnica: za Zdravne drave (Green Chicago) in Konec do \$5.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Članke in Glaslo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za izposojnino \$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada: \$5.00 per year, \$2.00 per half year, \$1.50 per quarter year.

Cene oglaševanja po dogovoru.—Nekajlet na vsa vrsta.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsi, kar imate s listom: PROSVETA, 2037-49 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Izdati v sklopih, na primer (May 21, 1921), poleg vsakega izdaja se nahajajo članki, da vam je s tem dnevno potekla nedelja. Prosim, da jih prebravate, da se vam list ne utavi.

Vojni dolгови

Iz dnevnih poročil je razvidno, da Nemčija spet zahteva revizijo reparacijske pogodbe. Svetovna ekonomska kriza je prekrizala račune Nemčiji in nadaljnje plačevanje reparacij je nemogoče brez katastrofalnih posledic za nemško ljudstvo, pravi nemška vlada. Nova revizija je absolutno potrebna.

To sproži nove mednarodne konference in nove diskusije o vojnih dolgovih v splošnem. Nemške reparacije in zavezniški vojni dolгови so v temi zvezi. Nemčija dolguje ogromne vsote zveznikom in zavezniški dolguje ogromne vsote Združenim državam. Kakor hitro Nemčija potopi, da ne more plačevati, potopijo takoj vsi zavezniški, da ne morejo plačevati Ameriki, če ne dobe denarja od Nemčije. Vsa stvar je podobna zlovesnemu krogu, ki se vrti kakor pes, ki se lovi za svoj rep in vedno pleše v kolobarju, pa se nikoli ne ujame.

Prvotna reparacijska pogodba je bila že dvakrat revidirana; bil je Dawesov načrt in danes je Youngov načrt. Jasno pa je, da ne bo nikoli načrta, ki bi zadovoljil vse stranke. Nemčija ne more redno plačevati in obenem dvigniti sebe na zdrave gospodarske noge; to je nemogoče. Dokler plačuje, sama propada—in dokler propada, ne more plačevati.

V bistvu je reparacijska pogodba še vedno usmerjena na to, da drži Nemčijo k tlem ekonomske. Modri zavezniški so hoteli, da Nemčija ostane slaba za vse večne čase, obenem pa so hoteli, da jim Nemčija plačuje ogromne vsote dve generaciji. Denar za reparacije mora dati nemško ljudstvo. Zmožnost plačevanja zavisi od dohodkov trgovine z industrijskimi in agrarnimi produkti, sploh od možnosti, da Nemčija čim več svojega blaga spravi v zlatu. Modri zavezniški so pa poskrbeli, da ima Nemčija čim več ovir na svetovnih trgih, odrezali so jo od njenih kolonij in cenah surovin in danes ji branijo skopati carske uniije. Kakor da bi zvezal roke človeku in mu ukazal: Zdaj mi pa tagaj drva!

Rešitev reparacijske krize in sploh vsega gospodarskega kaosa v Evropi je v Evropi, ne v Ameriki. Rešitev je prvič v reviziji ne samo reparacijske pogodbe, pač pa vse versajške mirovne pogodbe; drugič je rešitev v ekonomski uniji evropskega kontinenta in tretjič v razoroženju. Ako bodo milijarde, ki jih Evropa danes poklada na oltar militarizma, porabljene za ekonomsko blagostanje narodov, bodo vojni dolгови kmalu izplačani in Evropa kot celota bo lahko v bližnji bodočnosti prav tako bogata kot je Amerika.

Toda današnji vladarji Evrope nečisto take rešitve. Sto in stokrat so to že pokazali. Francoski mogotci, ki so danes vodilna sila kapitalistične Evrope, hočejo imeti razkosan in večno med seboj skregan kontinent. Rešitev evropske krize mora čakati na organizirano delavstvo. Medtem bodo stari režimi le počasi krpali staro kamizolo.

Velike banke v Chicagu se združujejo. Tudi veliki bankirji prihajajo v škrpice v sedanji gospodarski krizi, v kateri je propadlo veliko številnih bank in druge še vedno zapirajo vrata. Nobena privatna banka ni varna, kadar pride depresija. Nesposobnost privatnega kapitalizma je vsak dan očitnejša.

Edina hitra pomoč bi bila, da federalna vlada spremeni svoje politne hranilnice v regularne banke in likvidira privatno bankirstvo popolnoma. Tega pa ne bo, dokler bodo bankirji vodili politiko, delavci pa znašali denar bankirjem in držali roke proč od politike kakor jih uče razni "priatelji."

Ko je Amerika rebelirala proti Angliji in postala neodvisna republika, je carska Rusija čakala trideset let predno jo je priznala, rimski papež pa je obsodil ameriško ustavo kot bogotajsko in nekrščansko. To je stvar zgodovine. Danes pa vse kaže, da bo Amerika čakala trideset let predno prizna rusko sovjetsko republiko.

V zadnjih sto letih, ko je dosti vode poteklo v morje, se je marsikaj spremenilo po svetu. Carizma v Rusiji ni več, je pa carizem v Ameriki. Naš carizem je kajpada drugačen kot je bil ruski; precej je pocukran in parfurniran z navidežno demokracijo. In tudi več glav ima, par tisoč. Nekateri ljudje mislijo, da je to velik napredek, toda bodoči zgodovinar, ki bo gledal nazaj v našo dobo, bo zapisal, da se je v prvi polovici dvajsetega stoletja sedel svetovne reakcije preselili v Združene države.

Glasovi iz naselbin

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vselej podpisajo svoje polno ime in navadejo naj naslov, kar naj znači, da jasneje za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrnat, kratki in resnični; spletni morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo ozirali.)

Napredek v metropoli

Cleveland, O.—Spet se mora zabeležiti nekaj napredka v naši metropoli. In ta zasluga gre našim Natingančanom, nekaj pa tudi našim clevelandskim-jugoslovanskim patrijotom, kateri so šli Natingančanom zelo na roko. V soboto in nedeljo, 30. in 31. maja, so imeli svoje praznovanje s tem, da so krstili neko ulico z imenom "Ljubljana." Reklame je bilo dovolj, pa ne radi ulice, temveč radi osebnih interesov.

Narodni patriotizem je igral tukaj veliko vlogo, kajti voditelji in botri ceremonije so bili biznismeni, ki hočejo, da narod po vsej ali ostanen narod. Ako se jim ta ubogi narod izneveril, potem se lahko zgodi, da botri oni izgube to plemenito čast biti "voditelji" in pa tudi njihov biznez bi trpel.

No, en slovenski "štrit" že imamo, sčasoma jih dobimo več, in delati homo tolko časa, da bo moše sčasoma tudi določili meje in proglasili "slovensko Jugoslavijo," potem proglasimo kralja Aleksandra za svojega kralja. Ameriška vlada nam ne bo mogla do živga, akoravno ji "odšepnemo" en kos teritorija, ker mi Slovenci smo korajžni in tudi bistri ljudje. Saj tako nas pohvalijo.

Vojščina nam ne bo potreba, ker imamo svoje Sokole, ki nas bodo branili v slučaju, da bi Stric Sam poslal na nas svojo armado.

Ceremonija je bila izvrstna, ker so sodelovali različna društva, med njimi tudi republikanski pev. zbor, kateri se še zmeraj šopiri s pevskimi perjem in se hoče po vsej sili imenovati "Zarja," akoravno so propadli na višji sodnji. Govornikov je bilo več vrst, še celo naš ward-ni bos je govoril—ljudje so pa pleskali: ploak, ploak!

Na Hooverjevo prosperiteto so pozabili. Pa kaj bi si belili glave s tem majhnim vprašanjem! Res, da je veliko Slovencev brezposelnih in v slini bedi, ali to nas ne sme motiti. Pa ta stvar je tudi že rešena; to skrb je prevzela "E," ki deli siromakom živež z drugimi močmi, in sicer enkrat na mesec ali kadar je že. Mi Slovenci smo zelo utrjeni! Da! Če dobimo jesti enkrat na mesec pa se lahko vzdržimo pri življenju, medtem ko bi drugi narodi ponrli od lakote.

Na St. Clairju in okoli cerkve sv. Vida se lahko zabeleži velik napredek. Stara cerkev, ki ne odgovarja več sedanjim razmeram, gre v staro šaro in zida se bolj moderna in tudi večja. To pomeni, da se bo lahko več oči udeležile cerkvenih ceremonij in tudi več se jih bo lahko ostriglo. Poneumevanja mas ne bo še konec. Ponikvar striže ovčice že 25 let in za vse to njegovo delo so mu priredili srebrni jubilej s parado, ki se je vrnila po St. Clairju pa do cerkve, kjer jim je bral malo v povračilo.

Napredek na vseh koncih in krajih, samo napredka za boljše življenje siromaka ni. Pa saj je bolje, da ostane siromaka, bo saj ostal pokoren in naš obstoj je zagotovljen. Delavcu se ni treba brigati za politiko, zato so postavljeni republikanci in demokrati. Njemu je zadosti, da mu damo priliko, da lahko paradi, potem ga pa lahko poljemo v krušne vrste. Pa mirna Bosna.—Reporter.

Odgovor kritikom

Pueblo, Colo.—V št. 126 Prosvete sta se oglašila "Kritik de Secundo," kakor tudi dopisnik M. Kochevar.

Dopisnika, kakor izgleda, sta bila popolnoma dogovorjena kako bosta udarila po naši majski prireditvi. Kakor izgleda, je nekdo prevzel "šribarsko" mesto Zvonkota Novaka, da sestavi razne dopise za naše Kochevarje, Secundo in mogoče se oglašijo še pod kakšnimi drugimi imeni.

Kot predsednik društva "Orel" ali štejem v dolžnost, da opišem stvar tako, kakršna je bila v resnici, da ne bo javnost napacno sodila.

Iz omenjenih dopisov sije za-

vist, hinavščina in laž. Seveda vse zaradi prošlave, ker je tako imenitno izpadla.

"De Secundo" piše, da bi uprizarili bolj pripravno igro kot je bila igra "Radi oreha." Resnici na ljubo povedano, da ravno za to prireditve nismo imeli pri rokah nič boljsega, kar bi odgovarjalo taki prošlavi in da bi se obenem tudi občinstvu ustreglo. Pa kaj hočete, "Oreh," neznačna igra, pa je bila tolikokrat opisan in toliko krika in vilka zaradi nje, da še pisatelj sam menda ni nikoli verjel, da bo kdaj v taki časti. Težava je težava z igrami, kar je morda "Secundot" dobro znano.

Druga igra "A Bargain's a Bargain" jih tudi bode v oči. "Ni bila na mestu." Seveda ne. Well, poslali so nam jo, mi smo jo pa priredili. K samemu sv. Petru v nebesa tudi nismo mogli pisati po tako igro, s katero bi ustregli vsem "Secundotom" in Kochevarjem. Kdaj se je še kdo zmenil, da bi se za društvo "Orel" priredila kaka delavska igra?

Samo letos se hočejo znesti nad nami s svojo naprednostjo. Zakaj? Vemo, od katere strani sapa piha. Glavna stvar je, da je bilo občinstvo zadovoljno in da je bila dvorana polna, par zgagažev se pa lahko utrpi.

Odstavek, ki se tiče mlade članice E. Hočvar je pa naravnost podel in nesramen. Zakaj ruvati proti deklici, ki ni storila nikomur nič žalega? Mogoče ima malo bolj šibek glas, ker je zelo mlada, zato pa ji je treba dati še več priznanja, da bo imela drugo pot več veselja. Če bi bila tako slaba pevka, bi ne imela toliko priznanja med ameriškim narodom. Pri učiteljici petja je ena najbolj priljubljenih učenk. Iz šole je bila tudi poslana v Denver na State Music contest. Na tem mestu ji dam vse priznanje. Lahko smo ponosni nanjo, ker je hčerka slov. staveš.

Nadalje se kritik spodbika nekaj nad igralci, da jih je bilo samo 5 od Orla. Osem jih je bilo od Orla, 4 pa od društva "Columbine." Ti so ravno tako naši. Torej 12 članov SNPJ, 17 igralcev vseh skupaj. Zapomni naš si "Secundo," da vsi ti so stari Orlovci igralci, samo dve deklici izmed 17 igralcev sta to pot prvič igrali za društvo Orel.

Sicer to ni nič drugega kot sama zelena zavist, ker so bili vsi igralci dobri. Čeprav niso bile igre najboljše, so pa igralci pri pomogli s svojo izurjenostjo, da je stvar toliko boljše izpadla. Čast jim!

Martin Kochevar pravi v svojem dopisu, da "samohvala je prazna hvala." Naj pove on, kdaj, kje in kako se je kdo sam hvalil? Mogoče se mu je sanjalo. Pravi, da je bilo v dvorani kakor v grobu, kadar je med našim narodom z otroki vred v polni dvorani tako tiho kot v grobu, takrat — naj si Kochevar zapomni — je znamenje, da je občinstvo bilo zares zainteresirano v predstavo. To je kompliment za nas, ko piše Kochevar, da je bilo mirno v dvorani, ne žalitev (če se prav spominjam, sem tudi opozoril občinstvo, da naj bo mirno). Ako je pa "Kritik" št. 1 v Prosveti št. 110 nekaj hvalil, kar po Kochevarjevem mnenju ni vredno hvale, ni moja krivda, in nobena kot kritika samega.

Za drugo pot pa priporočam M. Kochevarju, naj on prevzame

ma vodstvo igre, da se bo tudi on seznanil z dobrotami in hvalami, ki pridejo po vsakem takem delu. Kochevar tudi nekaj omenja o članici društva Orel, koliko da je naredila dobrega za društvo, več kot vsi drugi, ki jo sedaj obkružujejo. Kochevar se lahko spominja, da ji je društvo Orel tudi vselej dalo priznanje in zaupnico za njen trud.

Kochevar tudi omenja, da se mora dati vodstvo v roke tistim, ki so sposobni za to. Zakaj toliko zavijanja in hinavstva? Ali ni bila dotična članica izvoljena v odbor in vprašana, da vodi igro? Kaj hočete še več?

Iz vaših dopisov se dobro razvidi ves vaš lepi namen, namreč članstvo društva Orel naperiti proti društvu odboru. Mesto, da bi delali skupno kot bratje, pa se od vseh strani gleda samo za razdor.

Frank Holtevar,

preds. društva Orel št. 21.

Iz stavkovnega okrožja

Osage, W. Va. — Odkar sem zadnjič poročal iz stavkovnega okrožja v Scotts Runu, da so tri premogopokne družbe podpisale pogodbo z United Mine Workers of America, moram pa sedaj poročati, da je pogodbo podpisala z UMW tudi Osage premogopokna družba, ki je bila najvsevoljnejša stavkarjem in organiziranim delavcem.

Omenjena družba se je prej imenovala Brady Warner Coal Co. in je leta 1924 prva začela boj z United Mine Workers of America, a je s svojim početjem in s stavkoki zgrubila akoro vse svoje premoženje, tako da ni še sedaj plačala svojih delavcev in jim še dolguje na mezdah. Potem se je reorganizirala in prišla obratovati pod drugim imenom, tako da ji delavci sedaj nič ne morejo glede dolga.

Dne 1. junija je prišel sem superintendent, oziroma sin pokojnega Bradyja, v unjsko dvorano na Osagu ter podal svoje pojasnilo, da je Osage Coal družba podpisala pogodbo z United Mine Workers of America.

Poleg teh so podpisale dosedaj pogodbo s premogopokno unijo še sledeče premogopokne družbe v stavkovnem okrožju: St. Al rova na Bertha rd., Paraglove družba, ki obratuje štiri rove, in Macken Coal Co., ki je poslovala pod starim imenom kot Gilbert Davis Coal Co.

Vaak dan podpisujejo pogodbo z United Mine Workers unijo, stavka pa se dnevno razširja v druge naselbine in okraje.

V Scotts Runu so sedaj na vrati družbe, da podpisajo pogodbo, znana Paisley, Conesville Bay, Prodnik in Kelly Creek v Robinson Runu. Poleg teh so še družbe na Jerryju, Bunkerju in Shroybenu. Kadar se bodo še te podale, bo ves Scotts Run pod United Mine Workers unijo.

Stavkarji dobivajo dnevno pomoč v živežu. Pomožna organizacija Salvation Army, ki je noč in dan na delu, da preživlja otroke. V ta namen so ustanovili kuhinjo in otroci se dvakrat na dan nasitijo. Pomoč prihaja vsak dan v živežu, blagu in denarju. Vse je na strani stavkarjev, oblasti, trgovci in posamezniki. Nihče ne zančuje stavkarjev.

Tudi do kakšnih posebnih izredov dosedaj še ni prišlo in ni bil niti še eden stavkar aretiran.

Velik ahod se je vrnil dne 4. junija na Shinstownu. Govorniki so bili: Van Bittner, William Powell in Michigana, C. T. Davis iz 31. okraja in M. A. Tetti, organizator iz Firemonta.

Do 6. junija se je vrnilo na delo štiri tisoč premogarjev pod pogodbo United Mine Workers of America.

Premogarji, stojte aložno! Zmaga je gotovo vaša! Ako ne boste aložni, boste gotovo poraženi!

Joseph Zeleznič, poročevalec.

Illinoiski premogarji

Carlinville, Ill. — Nekoliko rudarskem shodu (rank and file), ki se je vrnil dne 7. junija v Stauntonu, Ill.

Sklicali so ga lokalni zastopniki celega 12. distrikta.

Zastopanih je bilo 81 lokalov. Glede ukrenitve, da kako se bo izčistilo sedanjo gnulobo, ki prevladuje pri organizaciji United Mine Workers of America, je bilo predlaganih in tudi sprejetih več važnih načrtov, ki so naperjeni proti sedanjim odbornikom UMW.

Sprejeto je bilo, da se ustavi vsako nadaljnje pošiljanje asementa sedanjemu odboru označene organizacije. Asement naj se hrani v lokalnih blaginjah toliko časa, da se izvli ves nov odbor za 12. distrikt.

Ko je bil ta predlog na glasovanju, je kar zagrmelo po vsej dvorani in 100% se je odglasovalo za predlog.

Seji je predsedoval Ray Edmonson iz Zilegria, Ill., začasnim tajnikom pa je bil izvoljen William Keck iz East St. Louisa, Ill., ki bo vodil vsi korespondenco med posameznimi lokali v 12. premogarskem distriktu.

Torej sedaj smo se začeli prebujati, in čas ni več daleč, ko se bomo otresli sedanjih izjemalcev, ki so zrušili vso našo nekdanjo močno United Mine Workers of America. Upamo, da se bo sedaj spet oživila in prišla na površje do svoje moči, da bo tak kot pred 20 leti.

Na shodu je bil navzoč tudi Frank Scott, predsednik zapadnovirginjskih rudarjev. Tudi on je povedal par zanimivih stvari, v kakšnem stanju da se nahajajo tamkajšnji premogarji in da kako nesramno postopajo z njimi operatorji in jim trgajo mezdo. Apeliral je na zunanjo pomoč, ki bi sedaj seveda veliko hasnila.

Prihodnja konvencija bo dne 6. julija v Bellevillu, Ill.

Louis Mahkowitz.

Na plan!

Vstanite pomrliči vi, odprite se, vi živi grobi! Naš rod vrnite k boljši dobi!

Bridgeville, Pa. — Pomenljive so te besede, ki jih je zapisal naš slavni pesnik Simon Gregorčič. Ako človek čita takšne besede in vsaj malo s premislekom pogleda okoli razmere v kakršnih narodi živijo, bti bi moral v resnici junak brez arca in na pol mrtev, kakor je zapisal Simon Gregorčič, ako se mu ne bi zrosile oko pri takšnih besedah in ob takšnem stanju, ko se danes nahaja delavska masa.

Tovarne so povečini zaprte, tako premogovniki. Pa zakaj? Saj ni treba več delati, saj stroji naredijo skoraj vse ročno delo. Stroji orjejo, stroji sejejo—kapitalisti pa žanjejo.

Resnične so besede: "Vstanite poi mrliči vi, odprite se, vi živi grobi! Naš rod vrnite k boljši dobi!"

V nedeljo popoldne dne 14. junija priredi pevsko društvo "Ilirija" in Campionsburga koncertno veselo v bližnji slovenske dvorane na Drenikovem prostoru. Ujundno ste vabljeni vi rejaki, da se te prireditve udeležite. Pomagali boste povskemu društvu in sami sebi, ker boste med prijatelji pri hladni pijači in ob millem slovenskem petju vsaj za čas pozabili slabosti, in skupno bomo zapeli:

Delavci celega sveta, beseda dana naj velja: Zivite vse narode vi, spoznajte svoje se moči!

Na svidenje 14. junija!—R. P.

Še odmevi papeške enciklike

Jubilej zmoze

Jako avtoritativen potkus, kako bi se stvo odutjilo nevarnemu razrednemu boju celo odtegnilo, je praznoval te dni jubilej. 16. maja 1891, torej pred štiridesetimi leti, papež Leon XIII. izdal posebno encikliko laskavem vprašanju. To je: Pogovar mo katoliške cerkve se je jel baviti s tem, kar nujemo v navadnem življenju delavsko anje. Krivčno bi pa bilo, če bi hoteli da je enciklika Rerum novarum sad št cerkvenih dostojanstvenikov. Leon XIII. pravi, da je mogoški škof Ketteler, ki je razpravljal s Ferdinandom Lassalom, prednik in je to vprašanje načel, češ, da stva za reševanje in omiljevanje social vprašanja niso prava, ker imajo namen so vprašanje utajiti. Med sredstvi pa, ki delavstvo poslužuje, je samopomoč, strok organizacija najvažnejše. Ketteler je izjav so strokovne organizacije neupodobne za logo, ker so tuje kristjanstvu in tvorijo nost.

Stremljenje po zvišanju mezde mora v tesnem stiku z religijo in pravnostjo.

Zato je zamestaval strokovne organizacije zahteval in pospeševal delavska društva, pod vodstvom duhovnikov goje predvsem ako misljenje ter obenem tudi ukrepanje, izboljšanja delavskega položaja. Z eno be Razredni boj, kolikor gre za obrambni bo to je od strani delavcev vedno), naj se in "omiljuje," dočim se podjetniki za tak ziranja pri svojih napadalnih bojih niti ne nijo.

Načela o krščanski socialni politiki izrekel z vso avtoriteto najvišjega pogla cerkve šele Leon XIII. Zakaj pa je p rimska kurija pozorna na te stvari? Če se vprašamo, pridemo do zaključka, ki nam prikaže v drugačni luči. Predvsem stala na to akcijo dva razloga: 1. protesta nemški cesar je prišel z modernim gospo skim tonom iskati boljše odnose do stva. Meseca februarja 1891 so izšli feški odioki Viljema II., v katerih se je pri zakonita enakopravnost delavstvu, ki je ječalo pod izjemnim stanjem. Obenem je ljubil Viljem nadaljevanje državne socialne litike. To je bila nevarna konkurenca. Stvo bi bilo odvzelo papeštvu vpliv nad stvom, če bi ga "akusalo socialno zadovol To se pa ni amelo zgoditi. In drugič je vanje strokovnih organizacij donasalo d stvu še takrat velike koristi, in je cerkev v tem materielno in ne manj idejno jako varno konkurenco. Strokovne organizaci vendar delavstvo poučevale, da ne more o vedno pri hlapčevstvu in pri nevarnem rščanju, ki bi ju morali delavci iz kršča ponižnosti in skromnosti prenašati kot p kušnjo za oni svet.

Ta opazovanja so se papeževi kuriji bo bolj usiljevala; sklenili so, delavce obve v slovesni obliki, da novim stvarim (encikl začenja z "Rerum novarum" nove stvari) posvečajo pozornost in ne mirujejo. Toda janja, ki so jih vršili, niso bila prav po impozantna. Papeževa okrožnica je postala kakšen cerkveno-sankcionirani program krško-socialne politike ter podlaga krščansko-socialnim organizacijam. In ta program enciklika ostro odklanja socialno-demokrati metode in naziranja, zlasti ker je social zasebni lastnini škodljiv, dočim baje tudi lavec streme po lastnini. Gre torej za sp med privatno lastnino in delavstvom, za te cerkvenega naziranja, to je za odpravo raznega boja. Enciklika naglašala dalje, da naj kev predvsem deluje na spravo med bojuj mas se razredoma; to naj se vrši s pobujan sanj socialistov o enakosti in z oznanjevan evangelija. Pri tem naj se ne polemizira, pak samo poučuje. Duhovništvo bo se e našlo primerno metodo. Nadalje postoi okrožnica, da je poučevati podjetnike in de ce o socialnih dolžnostih; te so za delavce stoba in pridnost, za delodajalce pa elov ravnanje z delavci ter skrb za njih duhov versko dobro. K temu pripada plačevanje de, ki naj ne bo prepičala za treznega in po dega delavca. In—tretjič—opozarja cerkev nadaljevanje življenja na onem svetu, za katerega naj bodo delavci zadovoljni in pod nikom bolj udani. Končno pa hoče cerkev ma lajšati bedo z dejanji milosrčnosti.

Naj že presojamo ta program kakorkoli, dar ne moremo reči, da je učinkovit in da mogel kdaj prodreti. Poleg tega navaja d min, da naj bo glavna naloga delavskih d društva skrb za to, "da bodo pravice in d nosti delodajalcev soglašale s pravičnimi dolžnostmi delavcev."

Minilo je štirideset let. Delavsko stroko gibanje se drži svojih idealov, svojih meto svojih nalog. Prejšnjost gre za obrambo v letarskih interesov. Z uspehom se je giba krivim tujim predlogom enciklike upro. T postranske in podrepne organizacije, ki se najo po papeževem receptu, morajo te razn niti in so povečini že razumele, da je njih meti napočna. Pač so marsikje in večkrat st delavstvo pri obrambi, ali ob napadu, toda j etniki niso postali boljši. Predvsem niso stili svojo razrednega stališča, niso niti razrednem boju popustili, marveč se osti njih razrednega boja hujša.

Tako se hujša ta bojevitost podjetnikov, je neki nadškof jel dvomiti v stalnost pro itičnega reda, da je jezuiti kater pater prelo s kapitalizmom, da torej cerkveni dostojan niki zamestavajo papežovo pravno takiko (Dolje na 2. strani)

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosveta v Jugoslaviji)

KAKO JE RASTLA LJUBLJANA ZADNJA DESETLETJA

Ljubljana, 20. maja 1931.

Ljubljana je bila te dni pred 50 leti, ko so na svetlo prišli prvi listi, ki so opisovali njen razvoj. Poglejmo, kako je Ljubljana rastle zadnja desetletja. Pri ljudskem številu 31. decembra 1857 je imela Ljubljana 20.747 prebivalcev.

Pri ljudskem številu 31. decembra 1869 je imela Ljubljana 22.593 prebivalcev.

Dne 31. decembra 1880 je imela Ljubljana 26.284 prebivalcev.

Dne 31. decembra 1890 je imela Ljubljana 30.505 prebivalcev.

Leta 1892. se je Ljubljani pridružil Podturen, leta 1896 se je pridružil občini priključil Vodnjan, kar je Ljubljano povečalo za 1.000 prebivalcev.

Leta 1910. je štela Ljubljana 37.779 prebivalcev.

Leta 1914. se je pridružil Ljubljani Spodnja Šiška, s čimer se je Ljubljana povečala za 46.630 prebivalcev.

Leta 1921. je imela Ljubljana 53.293 prebivalcev, 31. marca 1924 pa 59.768 prebivalcev.

Poleg tega se torej Ljubljana vsakih deset let poveča za približno 5.000 do 6.000 prebivalcev.

Ker se Ljubljana na znotrajni strani ne more — se tem bolj razširja na zunanje predmestja. Tako so n. pr. predmestja Vič, Moste in Gornja Šiška imela leta 1900 skupno 5674 prebivalcev, zdaj pa imajo ista predmestja skupno 17.227 prebivalcev, in sicer Vič 6948, Moste 7279 in Gornja Šiška približno 3000.

Tako so ta predmestja v zadnjih desetletjih letih narasla za 33%, dočim je Ljubljana sama narasla za 63%!

Poleg teh predmestij, ki se širijo na zunanje predmestja, pa zelo naraslo tudi območje vasi okoli Ljubljane. To so Jezica, St. Vid, Črna, Rudnik, Devica Marija, Polje itd. To postaja venec novih vasi krog osrednjega mesta Ljubljane.

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Široki delavski PROSVETNI VEČER V LJUBLJANI

Koncert solistov in godbenikov ter predavanje o Španiji

Godbenik Dražič je zaigral na saksofon "Valse vanite"

Kot zadnja točka koncertnega dela je nastopil solist Drago Burger, gojenec ljubljanske konservatorije, ki je zapel štiri pesmi. Na klavirju ga je spremljal naš najboljši klavirski premijevalec Marijan Lipovšek.

Burgerjev glas in interpretacija sta tako lepa in popolna, da je bil njegov nastop druga najlepša točka koncertnega dela večera.

Po kratki pavzi je Cvetko Kristan predaval s skriptičnimi slikami o Španiji, ki je prav zdaj eno glavnih središč evropskega zanimanja.

Vsi godbeniki, solisti in predavatelji so bili deležni močnega aplavza od publike, ki je do zadnjega kotička zasedla veliko dvorano. Kakor prvi večer, je tudi ta drugi večer uspel nad vse polno. Večer je namenjen predvsem delavstvu, vstopnina je bila samo dva dinarja, prav toliko, da se krijejo stroški, in da je omogočeno prav ašernemu delavcu in delavki, priti do takega umetniškega užitka, kakršnega nudijo ti večeri. Glasbenemu društvu "Zarja" in kulturnemu društvu "Svoboda", ki sta obe delavski in ki tvorijo delavci sami, je treba čestitati k tem večerom, vsem solistom pa, ki so se radevolje odzvali vabilu brez vsakršnih zahtev, pa vse priznanje.

DROBNE VESTI

Mladolentni vlomilec. — Ljubljanska manjša banka Pehani je bila zadnje čase pogosto obiskana od vlomilcev. Večkrat je izginilo iz banke preko noči nekaj dragocenih predmetov, ure, dozi in podobno. Banka je izmenjavljala ključavnice, pa je bilo kljub temu spet vlomljeno. Nazadnje so postavili stražo in tako so zasledili vlomilca, ki so bili vsi mladolenti. Med njimi je tudi nekaj dijakov. Enega od dijakov je policija izpustila, drugega pa so oddali v zapore sodišča. Pri hišni preiskavi aretiranece so našli veliko zalogo ukradenih predmetov.

Huda nesreča rudarja. — V rudniku pri Rajhenburgu se je pripetila te dni težka nesreča. Rudar Franc Medved je bil zaposlen pri nakladanju vozčkov na dvigalo v sahtu. Ko je spet hotel zapeljati en tak vozček na dvigalo, ni opazil, da se je dvigalo pravkar dvignilo in tako se je vozček prevrnil v globino in potegnil rudarja s seboj. Padel je z vozčkom kakih šest metrov globoko in dobil težke notranje in zunanje poškodbe. Prepeljali so ga v krško bolnico, a je njegov stanje zelo resno.

Tudi kulak pride sleparjem prav. — Država je uvedla lani nov davek za ceste. Ta davek se lahko plačuje v denarju ali pa mora davkoplačevalec delati nekaj, štejejo dni pri gradnji in popravljanju cest. Z ozirom na njihovo možnost davkoplačevanja se določa mera denarja ali dela. Izvrševanje tega "kulaka", ki ga bodo kmetje plačali s tem, da bodo delali na cestah, ker denarja nimajo, zahtevajo nekatere občine prav zdaj spomladi, ko je največ dela na polju. Toda ponekod godrnjajo, ponekod so pa že začeli z delom na cestah. Tako tudi na banovinski cesti Janežovi-Sv. Rupert-Sv. Lenart. Pomeni mezni vozniki vozijo material popravljajo ceste itd. In to priprilnost je neki prevečani slepar porabil za nedolžno, nedrago šalo. Kar lepega dne je prišel na to cesto človek, ki se je predstavljal za banovinskega "revizorja". In revizorjev se boji vsi župani, pa so seveda takoj verjeli, da je res prišel revizor z ljubljanske banake uprave. Revizor je živel tamkaj nekaj dni, ustavil je tudi orožnike na cesti in se jim predstavljal za revizorja, in tako je lepo stanoval in jedel na račun ponižnih županov in odbornikov. Preden odpoje, bo že poravnal. Kar je hotel, to je dobil. In ko je nekaj dni živel prav gospodsko, od vseh postrežen in pogosten — je izginil. Tedaj dele so spoznali, da je bil revizor, da je bil ta revizor — navaden goljuf, ki si je privoščil šalo in izrabil ljudsko naivnost.

Smrtna nesreča v Vintgarju

Mladi Alojzij Ožbek z Dobrave, ki se je mudil doma na vojaškem dopustu, je šel nabirati smarnice na Strmo skalo v Vintgarju. Ker se do kosila ni vrnil, so ga šli iskat. Našli so na strmim pobočju raztresene smarnice, sled pa je vodila po prepadu navzdol v Radovno. In res so pr tovarniškem jesu dvignili iz vode mrtvega Ožbeka.

Bratomorice pred sodiščem. — Pred senatom treh sodnikov se je v Mariboru zagovarjal 28-letni obtoženec Janez Čizmešič iz Gornje Bistrice v Prekmurju, ker je lani avgusta ubil svojega brata Ladislava. Obtoženec se je u sodnega večera vrnil pijan domov in razsajal, ker so bila vrata zaprta. Grozil je, da bo bratu Ladislava ubil. Ko je res prišel, sta se oba brata spila in pri tem je Janez sunil Ladislava dvakrat v hrbet, da se je brat vrnil in izdihnil. Sprčo očajevskih okolištin je bil obtoženec obsojen na 1 leto in 6 mesecev težke ječe in na enako dolgo izrubo častnih pravic.

Strelna ubila moža in dva konja. — Pri Sv. Martinu ob Muri je strela ubila kmeta in dva njegova konja, ko so orali na polju. Kmet je vlačil s brano in priganjal, da bi končal pred nevihto, ki se je pripravljala. Nenadoma pa je začelo deževati, bliskalo in treskalo je na vso moč in pri tem je ena strela udarila v konja in kmeta. Vsi trije so bili pri priči ubiti. V obmejnih krajih je letos še nekajkrat razsajala huda nevihta z bliskanjem in treskanjem.

Požar uničil celo domačijo. — V Zgornjih Lažah pri Poljčanah so saje zantile poslednje posestnika Kidriča. Doma so bili samo otroci in stara mati, ki je pekla kruh. Vnele so se sase v dimnik, ogenj je objel slamnato streho in nenadoma je ogenj objel vso hišo in vse kar je bilo v bližini. Sosedje so prišli gasiti, a je bilo to zelo otežkočeno, ker stoji hiša na bregu, vode pa v bližini ni. Tudi je bila taka vročina, radi ognja, da je bilo težko priti blizu. V naglici so rešili svinje iz hlevov in otroke iz hiše, potem pa je pogorelo vse: hiša, hlev kozolec, žito, krma, vse kar je bilo v hiši in ostalo je le še pogorišče.

Proces proti zagrebškim teroristom. — V zagrebškem procesu proti obtoženim mladincem pravaške stranke je prišlo večkrat in predvčeršnjem do zasliševanja prič. Priče, ki so bile navzoče pri raznih nasilnih dejanjih, ki so jih baje izvršili obtoženci, niso v nobenem od obtožencev moglo s sigurnostjo spoznati kakega storilca. Včeraj so pr. zasliševali priče, ki so bile prisotne na atentatu na žandarmerijsko kasarno v Zagrebu, o katerem časopisi takrat niso poročali niti besede. Tega atentata, ki je poškodoval poslednje rožniške čete in ranil več orožnikov in menda tudi nekaj ubil, so obtoženi ti, ki stoje pred zagrebškim sodiščem. O tem je n. pr. priča Hrženjak izpovedal, da je zaslišal poneti detonacijo in po hitri poti mestu atentata. Srečal je človeka, ki je naglih korakov šel proti njemu. Ko je neznanec srečal Hrženjaka, je vrugal bombo, ki je prišlo ranila v trebuh. Potem je neznanec zbežal. Sodišče misli, da je bil ta neznanec atentator in sicer Hrženjak, glavni obtoženec. "Ta ni, prešal je in premajhen," je izjavil Hrženjak. Potem vprašajo, ali ni bil morda Soldin. Priča pravi, da je mogel res biti Soldin, ki je bil podoben opemu neznanu. Toda prebral se je zapisnik, po katerem je priča že v preiskavi, takoj po Soldinov aretaciji, izjavil, da Soldin ni bil tisti atentator, ki ga je srečal. In podobno je z vsemi izpovedmi prič. V nobenem od obtožencev ne spoznajo s sigurnostjo atentatorjev, pa čeprav sodišče odreja da se naj ta in ta obtoženec obteleva v suknjo in steče po dvorani, da bi priča laže spoznala podobnost. Vsi poskusi konfrontacij prič z obtoženci ne prinašajo nič določenega. Razprava se bo vrnila še dalje z zasliševanjem prič. Potem bo proces — ki traja že 14 dni — zaključen z govorom tožilca in govori odvetnikov, nakar bo po kakem enotedenskem odmoru izrečena obsodba. — Inozemski listi poročajo o tem procesu dokaj obširno in marsikaj, česar v naših listih ne bemo.

Kriza ameriškega poljedelstva

Vpliv upadanja rojstev, sprememb v prehrani in izvozne položaja

Podatki zadnjega ljudskega šteta izkazujejo, da niti v enem mestu čez 50.000 prebiv. — po do sedaj izdelanih podatkih — je toliko otrok pod enim letom, ali celo pod petim letom starosti, za vsakih 1000 žensk v starosti od 15 do 45 let, da bi se vzdrževalo leto štavilo prebivalstva. Ako se štavilo rojstev v prihodnjih letih še poveča, oziroma ako ne bo to priseljenec, prebivalstvo Združenih držav ostane približno isto in za trideset let bo začelo padati.

Upadanje rojstev je zlasti opaziti od svetovne vojne naprej. Prebivalstvo Združenih držav se še vedno povečuje za približno 1 in pol odstotka na leto, ali ker štavilo detet ne odvaga onih v starejših letih, se porastek prebivalstva konča za kakih trideset let, ko bo v Združenih državah kakih 170 milijonov duš. Tako je za tem bo — kakor sedaj znaki kažejo — štavilo prebivalcev začelo padati, razun ako se razmerje rojstev med tem poveča ali se ne uvedejo bolj liberalni priseljeniški zakoni. L. 1929 je bilo 80.000 manj novorojenčkov kot l. 1928 in l. 1928 približno 60.000 manj kot l. 1927. Isto upadanje rojstev je opaziti toliko v mestih kakor na deželi, dasi tu ne v toliki meri ali vendarle zadosti, da je pričakovati manj farmerskega prebivalstva.

Pod temi okoliščinami ne more ameriški farmer pričakovati da se bo doma potreba poljedelskih pridelkov povečala za več kot 25 do 30 odstotkov in da pride do tega porastka, je treba trideset let.

Spremenjene navade v prehrani prebivalstva je druga važna okoliščina z ozirom na uživanje poljedelskih produktov. Glavna sprememba v dieti ameriškega ljudstva od svetovne vojne naprej je izrecno upadanje v rabi kruha, koruzne moke in drugih žitnih jedi in večja konsumpcija mleka, mesa, sladkorja, svežih zelenjav in sadja.

Tekom petih predvojnih let — 1909 do 1913 — je vsak prebivalec povprečno uporabljal za človeško hrano vsega skupaj 340 funtov pšenice, koruze, ovsa, rži, ajde in ječmena, dočim tekem zadnjih petih let jih je uporabljal le 240 funtov na leto. To pomenja upadek 30 odst. Na drugi strani povprečni Amerikanec dandanes uporablja 30 odst. več mleka in mješinih produktov, 15 odst. več svinjine, ali manj repe in masla. On je tudi več zelenjave in nekaj več sadja. Naravno je, da gospodarstva krija je imela za posledico manjšo konsumpcijo mnogih jedi.

Take spremembe v prehrani imajo seveda velik vpliv na poljedelski položaj. To je razvidno iz dejstva, da je sedaj treba dveh akrov obdelane zemlje in mnogo paše za prehranjevanje povprečnega Amerikanca, ali le akre zemlje zadostuje za prehranjevanje povprečnega Nemca, pol akra za Kitajca, četrt akra za Japonec. To je v glavnem pripisati razliki diete, razun da, kar se tiče Kitajke in Japonec, je treba jemati v poštev mnogo večjo izdatnost japonskih farm in tamošnje veliko rabo rib.

Tretja okoliščina, ki vpliva na rabo poljedelskih produktov, je položaj izvoza. Večina izvoza ameriških poljedelskih pridelkov gre v Evropo. V severni Evropi pa štavilo rojstev pada ravno tako hitro kot v Združenih državah. Od Švedske do Svire in Škotske se rodi manj deklic kot bi bilo potrebno, da se nadomestujejo matere sedanje dobe. Na Angliškem in v Nemčiji je razmerje rojstev še manjše kot na Francoskem, kjer je štavilo prebivalstva ostalo približno isto tekem zadnjih 60 let le a pomočjo priseljenec, zlasti iz Italije.

Izvoz farmerskih pridelkov iz Združenih držav je še sedaj na najnižji točki tekem zadnjih 30 let in s takim izgledom glede prebivalstva in carinskih zaprek je nada na skorajšnjo povečanje ameriškega izvoza je malo utemeljena. Zdi se, da ameriški farmer sme gledati z nado le na Vzhod in upati, da pomirjenje Kitajske in tamošnji razvoj industrije privede veliki kitajski narod do posnemanja Japonake in rastočih količin nakupov ameriških poljedelskih pridelkov. — FLIS.

Nogavičarska firma šteje injunkcije proti stavkarjem

Philadelphia, Pa. — Brownhill & Kraemer je ena izmed nogavičarskih firm, ki skuša zločiti odpor stavkarjev s pomočjo injunkcije.

Harry E. Keller, odvetnik in delničar omenjene kompanije, je naznanil, da bo zahteval sodnijske prepoved, da se stavkarji ne bodo vmešavali ali nadlegovali delavcev, ki so pripravljeni delati pod stariimi pogoji v tovarnah Brownhill & Kraemer korporacije.

Keller je navedel v petiliji za izpustitev injunkcije, da je imela nogavičarska firma takoravno "yellow dog" pogodbo z delavci v vrhu ohranitve miru in zadovoljivih odnosov med delodajalcem in delavci. Dalje pravi, da so bili nogavičarji zadovoljni z delovnimi razmerami, dokler niso prišli zunanj agitatorji ki so jih pričeli hajkati na upor proti kompaniji.

Delniška seja

Marwick, Pa. — Vsi člani društva št. 419 SNPJ in št. 17 SSPZ se uljudno vabijo na delniško seja, ki se bo vršila dne 14. junija ob 2. popoldne. Vpisovalo se bo nove člane in razmotrivalo o važnih zadevah.

SE ODMEVI PAPEŠKE ENKIKLIKE

(Nadaljevanje s 2. strani.)

In aprilo grozovitega razrednega boja, racionalizacije, nezaposlenosti, zniževanja mezd, borbe proti socialni politiki — imajo krščanski ljudje še pogum alaviti štiridesetletnico te enciklike, ki svari delavstvo, da bi branilo svoje pravice.

Okrožnica Leona XIII. je hotela ustaviti naše gibanje. Uspeha pa ni imela, zakaj škodo imata cerkev in kapitalizem.

Delavstvo, ki ga kapitalistične strasti po čimvečji privatni svojini dvigajo z vsakim dnem v hlapčevske mentalitete in vere v zveličanje po smrti do spoznavanja, da so delavci tudi ljudje, ki morajo živeti tudi kot ljudje.

In v tem spoznavanju samega sebe stopa delavstvo preko vseh takih poizkusov, reformirani boj dveh razredov in ustvariti nekak most z enega brega na drugi breg. — "Delavec."

Upepeljevanje mrličev v krematorijih

(Nadaljevanje.)

5. V češkoslovaški republiki je bilo konec 1930 9 krematorijev, kjer je bilo uphepeljenih do 32.311 mrtvecev. Najstarejši krematorij je v Liberecu, najpomembnejši pa v Pragi na Olšanih (ust. 1921), kjer je bilo do 17.027 ognjenih pogrebov. Število uphepelitve stalno narašča. 1919 jih je bilo 670, l. 1930 pa že 4725. Od oseb, ki so bile uphepeljene 1930, je bilo 23.311 katolikov (49,3%), brezkonfesije 1218 (25,8%), verniki češkoslovaške narodne cerkve 778 (14,3%), protestantov 370 (7,8%), židov 116 (2,5%) in pravoslavcev 14 (0,3%). V Pragi bodo še to leto otvorili drugi veliki krematorij, ki bo največji v državi.

6. Zelo razširjeno je uphepeljevanje v nordijskih državah. Mala Danaka ima 5 krematorijev, med temi 2 v Kodaňu. 1929 je bilo uphepeljenih 1670 mrličev, med temi v Kodaňu 1929 t. j. 12,7% vseh umrlih. Organiziranih pristašev je nad 55.000. V 4 švedskih krematorijih je bilo 1929 uphepeljenih okoli 800 trupel t. j. 36% več kot prejšnje leto. Norveška ima 5 uphepeljilnic, Flina pa eno (pristatek uphepeljenih l. 1929 23%).

7. V Avstriji je bil pokret do preobrata zaradi odpora cerkve in oblasti silno otežkočen. Sedaj so krematoriji na Dunaju, v Linzu in v Steyerju. 1929 je bilo v vseh 3 krematorijih uphepeljenih 3379 mrličev. Najkasneje konec tekočega leta (1931) dobi tudi Gradec lasten krematorij, kar je za nas važno, ker pride ta krematorij za Slovenijo in Hrvatko pred vsem v poštev do časa, ko dobimo lastne zavode. Sedaj je za naše dele najbližji krematorij na Dunaju.

8. Francija ima 6 zavodov. V Parizu bodo v doglednem času zgradili drugi krematorij. Gibanje za uphepeljevanje je zelo živahno.

9. Sovjetska Rusija ima svoj krematorij v Moskvi, kjer je bilo 1929 uphepeljenih 5208 oseb. Vzgladu Moskve hota sledila v kratkem Leningrad in Har'kov. Da se prebivalstvo zelo zanima za to idejo, dokazuje rekord obisk muzeja za soderni pogreb v Moskvi. Po an krematorij imata še Holandska in Romunija.

10. Izmed ostalih večjih evropskih držav nimajo krematorijev Jugoslavija, Poljska, Madžarska, Grčija, Španija, Portugalska in Belgija. Toda tudi v teh državah narašča vedno bolj gibanje za uphepelitev. V kratkem namenjajo zgraditi krematorije v Bruslju in v Debreczinu.

11. Od inoevropskih držav zavzemajo prvo mesto Združene države amerike, kjer je (konec l. 1930) 109 zavodov. V letih 1924—1928 so uphepelili 101.467 oseb t. j. za 40% več kakor v 1919—1923. Po an krematorij je v Afriki in Južni Ameriki, Avstraliji jih ima 3.

12. Posebno stališče zavzema Japonska, kjer je uphepeljevanje mrličev prastar običaj in razširjen tako, da pokopi skoraj ne pridejo v poštev. V državi je nad 36.000 sežigalnic. Mnogo jih je povsem primitivnih, kjer traja uphepeljevanje 7—8 ur. V večjih mestih so tudi popolnoma moderno urejeni krematoriji. Pogosta so sežiganja tudi v Indiji, na Kitajskem itd.

Konec 1930 je bilo na vsem svetu — razen Japonske, Indije in Kitajske — okoli 320 krematorijev. To število se bo v doglednem času znatno pomnožilo. Naj zadostujejo ti podatki v dokaz, da je uphepeljevanje mrličev v krematorijih izključno le kulturno, mednarodno in medversko gibanje kakor n. pr. sodobni sport, pacifizem, esperanto itd.

Slednjic si oglejmo še razmere v naši domovini. — Pred preobratom je bil pokret za uphepeljevanje na vsem jugoslov. sedanjem ozemlju zaradi odpora katoliške, pravoslavne in islamske duhovščine in nenaklonjenosti državnih oblasti silno otežkočen. Kljub temu je bilo tudi pri nas mnogo vnetih pristašev uphepeljevanja, posebno med izobraženci. 1904 so ustanovili v Beogradu prvo društvo ("Ogenj"), ki je imelo namen

Upepeljevanje mrličev v krematorijih

popularizirati to idejo in zgraditi za Srbijo krematorij v Beogradu. Te načrte sta preprečili balkanska in svetovna vojna. Po preobrata — posebno pa v zadnjih letih — je gibanje zopet oživel. Največje zaslug za to si je pridobil beograjski zdravnik dr. Vojislav Kujundžić.

V Sloveniji je uphepeljevanje zakonito dovoljeno. Ministrstvo za narodno zdravje je izdalo dne 27. decembra 1928 uredbno št. 57.775, a katero se dovoljuje "gradba krematorijev in sežiganje".

Tudi v ostalih delih države, predvsem v Sloveniji in na Hrvaškem, se je začelo to gibanje vedno bolj širiti, kar dokazujejo številni propagandni članki v naprednih in socialističnih listih. (V Sloveniji se zavzema za uphepeljevanje predvsem "Jutro", ki je priobčilo (posebno 1926) več kratkih člankov. O tem gibanju so poročali tudi "Slovenski Narod", "Delavska politika", "Naprej" i. dr. Glavno glasilo nasprotnikov uphepeljevanja je "Slovenec".) Število pristašev uphepeljevanja raste od dne do dne. Ker pa do sedaj še ni bilo skupne organizacije, so pristopali imovitejši pristaši k avstrijskim društvom, predvsem k "Flamme" v Gradcu. (Pristop k društvu v Italiji je zaradi političnih razmer nemogoč.) Ti člani imajo v splošnem iste pravice kakor domačini; za prevoz trupla do državne meje pa morajo skrbeti sami.

(Dalje prihodnjic.)

Odkod naš "goljuf"

Santiago de Compostela je Špancem močno pri arcu. Še Alfons XIII. je ob pričetku svoje vladje prišel moliti v grobnico, kjer po neki legendi počivalo apostolova kosti. Bilo je v avgustu 1904. Kraj je stopal nisol po stopnjah proti kripti, kar je pred njim hodeči kanonik opazil v omraku čuden predmet, ki je gorel, kakor se je zdelo. Ustavil je spoved in si stvar ogledal. Bila je bomba, pri kateri je dogoreval sten. Ker ni bilo drugega gaala, so iglili na smrtonosno pripravo blagoslovljeno vodo iz kriptolika. In kraj je mogel poklekniti na blagovestnikov grob. Pripetljaj je naredil mučen vtila na spremstvo, ki je videl v tem neugodno slutnjo. Na vlaho šeljo so navzoči obljubili molčati. Občinstvo je letos prvič izvedelo o tem izjavljenem atentatu. . . Sv. Jakob Kompostelski je seveda ta stara boja pot, nazvana Zapadni Jeruzalem. V našem slovu jo med drugim omenja Prešeren in Gregelj. Mestace je svoje dni štelo 16 samostanov, kjer so romarji dobivali prehrano s imenom Galli offa, t. j. prihrizek za Galca (Francosa), ker je bilo od izumekskih bojevotkov največ Francozo. Iz tega naziva se je izrinil drugi: gallofo, s italijanskim pravopisom gaglioffo — prosjak, potepuh, malopridnež, slepar. Poslednji pomen je znan po vsej Sloveniji. Ponekod znači tudi stromček (kmetake nogavice brez stopala), dalje predradjnik, končno pa ribo, ki se ji pravi še: lampreda ali minoga.

Žentlovanski oglasi na Japonskem

V najnovjšem času so se tudi Japoneke navdale iskati si svoje bodoče moše potom časopisnih oglasov. Japonaki oglasi so precej drugačni kakor so naši. Pri nas igra navadno glavno vlogo denar, na Japonskem je pa te drugače.

Nekaj primerov: "Mlada dama, stara 23 let, okroglega obraza, ki ga osvečuje vever smeh, liče moža. Starost, poklic in premoženje ne igrajo nobene vloge. Edin pogoj: plemenit značaj."

"Majša ženaka, zelo izobražena, 24 let stara, neverjetno lepa, liče moža, ki bi mu služila kot sužnja."

"Mlada dama, 32 let stara, lepe postave in skromna, cvetoča kakor roža v mrazu zimi, bi se rada omožila. Mož ima lahko otrok iz prvega zakona, kolikor jih hoče, in tudi njegov poklic je stranska stvar."

Tako si lažejo svoje motičke japonske žene.

David M. Clark (na desni), bivši distriktni pravdnik v Los Angelesu, Cal. ki je v zaporu pod obtožbo, da je ubil Herberta Spencerja (na levi), urednika magazina. Distriktni pravdniki v Los Angelesu pridejo navadno v zapor.

Erich Dwiinger:

Armada za žičnimi plotovi

Za Prsveto prevedel Tone Seljak

"Nasprotno, Tobady je eden najbolj pametnih ljudi v taboru!"

"Da, ali... Potem bomo vsi segnili! Kdo neki bo vzdržal šest let tega brezdeležja? Vrnili se bomo pravcarke podrtije, stari!"

"Najbrže," je dejal mirno.

Tovariši v naši sobi so najrazličnejši ljudje. Ob vratih ima svojo posteljo mal lovec Jungman, častniški aspirant. "Tudi vojni prostovoljec," nama je razložil Olfert. Je silno vpluden, skromen mladenič z otroškim izrazom. Kadar ga gledam, moram nehoti misliti na njegovo mater.

Poleg njega leži Olfert in nasproti najstarejši. Obdan od postelje Turka in miže je kakor majhna privatna sobica ta njegov prostorček.

Berger je doktor prava. Je blondin, esteti in ima fino učenjsko glavo, ženske roke in je silno občutljiva na vse lepo. Nad njegovo posteljo visi slika njegove žene in sinka. Turek je dolgin, prepirljiv in vročkrven. Nekateri ga nazivajo "visokost," ker ima pred svojim dolгим priimkom besedo, ki pomeni v turščini princ.

Na drugi strani Bergerja domuje Proschow, mlad letalec, brat slavnega pilota z vzhodnega bojišča. Nosi pilotski kožuh silno graciozno in mu pravijo "hitri letalec." Njegova čelica ima dve gubi, ki bi razgibala vse devotke. Nihče v sobi si ne zna tako pikantno privediti svojega pokrivala. Njegova usta so za nekaj milimetrov večja kakor njegovi možgani.

Poleg njega spi Wind. Že čez tri dni čutim, da tale soseščina ni posrečena. Oba imata ostre jezike, in se večkrat sporečeta. Nista bogve kako rahločutna. Kar premore Berlinčan v pikrosti, premore ta Prus v surovosti.

Dalje od njiju kraljujejo štirje častniški aspirantje. Z eno samo izjemo so vsi prijetni družinski očetje, ki nikogar ne nadlegujejo, dokler jih puste v miru. Natančno ob uri igrajo vsak dan karte in le tedaj se včasih sporečeta.

Levi kot si je prisvojil mlad poročnik Merkel po imenu, ki hoče vedno in vedno povdariti, da je aktivni oficir. Hoče posnemati alvega stotnika, dasiravno revež ne zmore tega. Da, ko bi bil mogoč, bi nas mlajše vsak dan učil, kako se mora pozdravljati starejše oficirje! Je zato povečini vedno sam in najmanj priljubljen v sobi. Na skrivaj ga imenujejo "Knofa."

Ob krajši steni stanujejo mladi rezervni poročniki, neki učitelji, dva obrabljena, neki zahodnopruski posestniki, dva fabrikanta Muller in Hansen. V tem kotu se neprestano debatira. Staronemški vojni načrti zadevajo v demokratska mnenja o svetovnem miru, uradniški očitajo fabrikantov njihove velike pridobitvene možnosti, trgovci zopet očitajo uradnikom njihovo mirno do smrti zaslugano udobno življenje. "Kaj pravzaprav hočete?" sem alšal Hansena. "Saj dobite denarja kolikor hočete..." S temi besedami zelo pogosto zaključuje svoje referate. Nihče pa ne ve, kaj pomenijo.

V bližini sta zopet dva aktivna poročnika. Prvi je Thurn, mlad južnjaški tip z neverjetno prijaznim in ljubeznjivim značajem, krasen, eleganten človek. "Škoda, da ni tudi v 'puncto sexus' neoporečen..." pravi Seydlitz. Drugi, Schulenberg, Severnonemec, je dober človek z oglati oficirsko glavo. Poleg Bergerja mi je ta še najbolj všeč. Je zelo miren, strpen in zelo krepko prenaša vse to gorje.

Seydlitz se je pridružil njemu, jaz pa sem se oklenil našega najstarejšega, Dr. Bergerja.

Na sprehodu mi je Olfert vsak dan pokazal kak "tip." S tem imenov znanjujemo vse čudake našega taborišča in vsak teden jih je več. Ta zastoje v izobrazbi in človešanski vzgoji, ki je tu na mah prestala, rodi vedno hitreje propadle posameznike z surovimi, živalskimi značaji, pa tudi nenavadne, čudovite osebnosti.

"Poglejte, tamle je nadporočnik Stolle," mi je pravil pred kratkim in mi pokazal nekega Avstrijca, čigar nos je bil kakor jastrebov kljun. "Je genialen pianist, toda ker nima klavirja, ne more igrati. Če bi bil vsa tri leta brez igranja, bi bilo konec njegove umetnosti. Kmalu si je zbil iz desek od zabojev nekaj nemi klavir. In igra na ta instrument vsak dan šest do osem ur. Če ga opazujete, boš opazil, kako se včasih njegov obraz med igranjem razjasni. Sliši vsak ton in trdi, da ga to nemo igranje prav nič ne moti..."

Danes dopoldne sem doživel nekaj posebnega. Z Olfertom sva hodila po dvorišču. V bližini vrat mi je pokazal nekega stražarja, pravega Sibirjaka z valovito svetniško brado. Nasmehnil se je in dejal: "Glejte, vodka je še vedno v veljavi kljub vojni prepovedi!"

V tem trenutku je stopil skozi mala vrata za peke neki ruski prapočak, Vereniki, pobočnik taboriščnega poveljnika, ki so se ga zaradi njegove strogosti valjali.

Strumno sva pozdravila, pa nama je samo malomarno odzdravil. Tedaj je zagledal stražarja, ki je arkal vodo. Z enim samim skokom je bil pri njemu, sam strgal z desničko steklenico, z levico mi potegnil kučmo z glave in mu v naslednjem trenutku razbil steklenico na njegovi pleši.

Zaženketalo je, brizgnilo in zadisalo. Stražar je zamolklo zastokal, padel na kolena in obletel. Divje naju je pogledal Vereniki, bog ne daj, da bi se smejala, in je odšel mimo naju z lahkim, odskakujočimi koraki v tabor za moštvo.

Ostrmela sva. "Ali ga je ubil?" sem vzkliknil. "S čim neki?" se je nasmehnil Olfert. "Premalo se poznate te ljudi..."

Čez nekaj minut se je stražar zganil. Stopila sva k njemu. Začuden je gledal okoli sebe. In? Prevalil se je na trebuh in hlastno poskal vse luže vodke, da ne bi agnila v pesek...

Pred par dnevi je umrl debeli čumar, ki sem ga spoznal nekoč pri Saltinu. Sel sem z nekaterimi svojimi tovariši k pogrebnim poslovitvi, na kateri je govoril neki avstrijski vojni kurat. Ko smo se razšli, sem slišal za seboj: "In nihče ne ve, zakaj je umrl ta stari dobričina!"

"Umri je, ker ni imel godov..." je odgovoril nekdo tiho. Ko sem se ozrl, sem videl, da je bil to blede lovski stotnik Behne—čumar, kakor umrl.

Že nekaj časa se moramo ravnati po strožjih odredbah. Te so izšle zaradi tega, ker postopajo baje pri nas z ujetimi ruskimi oficirji strožje, kakor tu s nami. Po osmi uri je bilo prepovedano zapustiti sobo.

Nekoč sem bil sam pri Saltinu. Ko sem se kmalu po osmih spomnil na to povelje in hotel v svojo kasarno je bilo že prepozno. Baš tedaj je namreč prihajal Vereniki s četo kozakov skozi vrata in jih razpostavil pri vseh izhodih.

(Dalje prihodnjik.)

Jack London:

IZGUBLJENI OBRAZ

Tu je imel Subienkow priliko, da nikoli take, učiti se zemljepis in spoznavati neznane narode. Vprčo njega so snovali Eakimi od Nortonskega zatona, z otoka Sv. Lawrence, z rtič Valeskega princa in celo s predgorja Barrowa. V njih govorici so ti kraji nosili drugačna imena in razdalje so se pri njih merile po "dneh" ali po "spanju", ki se je spreminjalo po težokah potovanj.

Ti čudni trgovci so prihajali iz svoje dežele, ki je bila čisto kaj daleč, a kamenite svetlinice in jekleni nož so prilihi pa še od dalje. Subienkow je tako ukrenil da so privajali predenj vse te klateže in bodisi z grožnjo ali z laskanjem jih je pripravljali, da so govorili. Vselej je bil za to fantastične nevarnosti, za zverne, sovražna plemena, neprodne goščave in divja pogorja. Potlej pa je v čedalje večjih presledkih prihajal glas o belokožnih, modrookih in plavalastih, ki neprestano izticejo za mehrom in runom ter se bijo ko vragovi. Ti so daleč, daleč na vzhodu. Ve se zanje, a nihče jih še nikoli ni videl. Govorica se je prenesla od ust do ust.

Sprečo razlike v narečjih in teme v teh močanih, se je latins mešala z bajko. Toda glas je vendarle prišel od njega in to je vrnilo Subienkoku vso njegovo hrabrost. Na vzhodu teče velika

reka, ob reki se pravi Jukon. Za pritok ima, je dodajala govornica drugo veliko reko, ki se izliva v Behringovo ožino na jugu trdnjave Mihaelovski in ki jo Rusi zovejo Kvipak.

Subienkow se je vrnil v Mihaelovsko in napravil neuspešni pohod ob Kvipaku navzgor. Tedaj se je pokazal prišedci a Kamčatke, ruski mešanec Malakov, ki je vodil najhujše krdelo polutan-skih srečolovcev, kolikor jih je kdaj videlo božje solnce. Subienkow se mu je zadal za pobočnika. Malakov je bil pritiskal h kraju v delti Kvipaka s svojimi košatimi čolni, do roba natovorjenimi z blagom in strelivom. Subienkow jih je brez spotike vodil pet sto milj daleč po naglem strženu reke, ki po globoki strugi teče z brzino petih milj na uro.

Tam je Malakov sklenil obstativ na ozemlju Indijancev Nulato in postaviti utrdbo. Subienkow bi bil želel odrinuti dalje. A blizala se je dolga zima. Boljše je bilo čakati. V naslednji pomladi, kadar bi se led raztaljal, bi potegnil za seboj mešanca ali pa, če treba, ga pustil na cedilu ter nato prečkal Kanado proti Hudsonovemu zatoku.

Pričeli so torej staviti gradišče. Bilo je to naporno delo, siloma naloženo Indijancem Nulato, in štene iz polen položenih eno vrh drugega so rastle med njihovim jokom in stokom. Po plečih jim je deževalo udarcev s korobaci, ki jih je vihtela železna roka pomorskih roparjev. Mnogo

jih je ušlo in ko so jih ujeli, so jih položili na tla a prekritimi rokami in nogami ter na njih razkazovali njihovim bratom učenjivosti knuta. Nekateri so umrli zbog tega. Drugi so okrevali in zadovoljni z naukom, katerega so jim tujei vcepili, niso več utekli.

Zimski aneg se je pričel vrtinčiti, preden je bila trdnjava dograjena. Napočila je doba kožu-hov in velikanski davek je bil naložen plemenu. Biči so zopet trskali ko toča, da se dajatev iz-terja, in dokler se vse ne poravnalo, so si vzeli za talce deco in ženske, s katerimi so postopali s potrebno robatostjo.

Sejala se je mrtnja in kri, sedaj pa je napočil čas šetve. Domačini so zavzeli trdnjavo ter jo upepelili. Ob svetlobi požara so potokili polovico klavitezov. Drugo polovico so deli na natezalnico. Ostal je zgolj Subienkow, oziroma natančneje, Subienkow in zastavni Ivan, ako smemo še tako nazvati to, kar je tožilo in se svijalo v smrtni težavi po snegu.

Jakagu so se na porogljivem obrazu še videle bragotine od nekdanjih udarcev s korobacem. Indijane se je pripravljalo na o-sve-to in Subienkow mu na vse-zadnje tega ni mogel zameriti! Toda mučenje ga je navdajalo z nogo. Domislil se je, da bi se obrnil na Makamuka, plemenskega poglavarja, in ga prosil, naj posreduje zanj. A dobro se je ga-vedil bresuspešnosti take pro-

nje. Spomnil se je tudi tega, da bi potrgal vezi na sebi in se spu-stil v borbo na smrt s svojimi krvniki. Ta konec bi bil hitrejši od onega. Vendar vezi so bile premočne in jermeni od kože ka-ribuja, nekakšnega severnoame-riškega jelena, ne bi popustili.

Ob tolikem mozgovrtanju mu je potlej šinila še ena misel v glavo. Zaklical je Makamuku, naj pride k njemu, in prosil, naj Indijane, ki razume njegove be-se-de, služi obema za tolmača. In govoril je takole:

"Oj Makamuk, meni se noče u-mreti. Vedi, da sem za to veliko prevzvil človek, in po pravici ti pravim: ne bom umrl. Ne, jaz nisem podoben vsem tem mrci-nam, ki leže tod."

Prezirljivo se je ozrl po tem je-čečem predmetu, ki je bil nekoč veliki Ivan, in ga zaničljivo dre-gnil z nogo.

"Da, Makamuk," je povzel, "jaz sem mnogo preučen v vseh rečeh, da bi se vdal smrti. Zoper smrt imam nadnaraven lek, ki ga sam poznam. In ako me hočeš poslušati, ti ga takoj razode-mem."

"Kakšen se ta lek?" je vprašal Makamuk.

"Nenavaden in čudovit lek."

Subienkoku je bilo za trenu-tek poznati, da se v notranjosti sam s seboj bori, naj li razkrije tajnost ali ne. Potlej je poprijel za besedo:

"Odičli sem se, da ti ga razo-denem. A najprej izvedi, da se je treba le malo natreti s tem zdravilom po koži, pa bo trda ko kremen. Da, tako trda ko jeklo in nemogoče jo je urediti s še tako ostrim orodjem. Najjaciš sunek ostane brez učinka. Noč od kosti je tako za nič, kakor bi bil zgneten od blata. Celu jekle-ni noži, ki smo jih prinesli mi med vas, bi okrhali svoje rezilo. Ako ti zaupam svojo skrivnost, kaj mi daš?"

"Podarim ti življenje", odgo-voril Makamuk po prevajalcu.

Subienkow se krčevito zahah-lja.

"Imenitno! In napraviš me za sužnja v svoji hiši do moje smr-ti?"

Poljakov smeh je postal zme-raj porogljivosti.

"Ako hočeš, da se pomenkuje-va, mi najprej razveš roke in noge."

Načelnik je pomignil. Ko je bil Subienkow oproščen, je vstal, vzal iz šepa tobak, si zvil svačjico in jo prižgal.

"Norčuj se!" povzame Ma-kamuk. "Takega zdravila ni. Do-bremu rezilu se ne more nič u-stavljati."

Makamuk je bil nejeveren, a vendar je omahoval. Videl in ve-del je, koliko čarovnjik so izvršili kožuharaki rokovanjci, zato njegov dvom le ni bil popoln.

"Meni je treba še več."

Subienkow je igral svojo vlogo na videz toli hladno, kot da se pogaja za lisčevino.

"To je res čudežno zdravilo, ti pravim. Pogostokrat mi je ote-lo življenje. Sani hočem in psov, pa šest tvojih najboljših lovec, da pojdejo z menoj vzdolž reke in me povsem varno spravijo e-no 'spanje' daleč od mesta, kjer stojimo."

"V to ne privolim," se odrež-načelnik. "Ostati moraš tu, da nas naučijo vseh čarodejstev, ki jih znaš."

Subienkow je skomignil in molčal. V ledeni zrak je pihal dim svoje papirneke in radoved-no ogledoval debelega kozaka.

"Kaj pa pomeni ta bragoti-na?" se nenaadoma oglašal Ma-kamuk in pokaze Poljaku na vrat, kjer je belkasta lisa raze-devala zarezo s nožem, ki jo je bil Subienkow izkupil v nekem ruvanju na Kamčatki.

Subienkoku se je poznalo, da razmišlja, nato pa:

"Krepak moj mi je zadal to prasko. Jačji je bil od tebe, močnejši od najmočnejšega tvojega podanika. Vendar pa zareza ni šla globlje."

S koncem svojega mokasina je iznova sunil kozaka, ki se je bil docela onemestil. Toda groza pregrozna, tega života, pa najsi je bil še tako razrahljan po trpinčenju, se je življenje krčevito oklepalo, da bo še trpel, in ga ni maralo ostaviti.

"Sicer pa je bilo vračilo sla-bo," je nadaljeval. "Ko sem ga sestavljal, mi je manjkala neka vrsta jagod, kakršnih ni po tistih krajih, koder sem hodil tačas, a ki jih je na prebitek po tej deželi. Zdravilo bo imelo tu vso svojo moč."

"Pravi Dovelim ti, da se po-pelješ ob reki", je pritrdil Ma-kamuk. "Dam ti tudi sani in pse in za spremljevalce šest mož, ki si jih želiš."

"Precej časa ti je treba, da se odločiš," odvrne Poljak neobčut-no. "Razšli si moj lek, ker si dvomil o njem in od kraja zav-rigel moje pogoje. Posledica: se-daj zahtevam več. Hočem sto bobrovih kožu-hov."

Makamuk se kislo zareži.

"... Hočem sto funtov posu-šenih rib."

Makamuk priklama, kajti su-hih rib je bilo v okolici in niso bile dosti vredne.

"... In dvoje sani zahtevam. Ene zase, druge za svojo bibro-vino in za ribe. Tudi moje puš-ko mi vrnite. Ako ti moji pogoji ne ugajajo, se v kratkem pove-čajo."

Jakaga je stopil k poglavarju in mu nekaj zaspeetal na uho; ta je dejal:

"Kako pa se bom mogel prepi-čati o učinkovitosti tvojega le-ka?"

"To je kaj lahko. Najprej me boš pustil v gozd..."

Vnovič je Jakaga zamrmral nekaj besed na uho Makamuku, ki se ga je očividno zopet letoval dvom.

"Lahko pošlješ dvajset mož" je nadaljeval Subienkow, "da me bodo nadzirali. Nujno je, raz-u-meš da si preskrbim jagod in koreninice, iz katerih se dela lek. Ko bo to opravljeno, mi pripe-lješ tvoji ljudje natovorili bo-brove kože, ribe in moje puško. Potem daš svoje ukaze šestim možem, ki naj me spremlijo, in kadar bo vse nared, se namašam po vratu s svojim lekom, vidiš, takole, in ležem na tole klado. Najčvrstejši od tvojih podložni-kov potlej lahko prime svojo se-kiro in zamahne s njo trikrat po vratu. Ako ti je ljubše, udariš pa kar sam."

Makamuk je kar sijal, sreba-je to zadnjo in nečuvno čarobo-krznarskih tatov.

"Razume se, kajpada", je po-pravil Poljak, "da se bom smel med vsakim mahljanjem na novo nadgrniti z lekom. Sekire so o-stre in teže in v tej točki ne sme biti nesporazuma."

"Vse, kar zahtevaš, se ti dovo-li!" je vzkliknil Makamuk ves iz sebe od radosti. "Začni takoj pripravljati svoj lek."

Subienkow je prijel veselje, ki ga je prešinjalo. Igral je o-bupno igro, ki bi jo bil ob naj-manjši nepravilnosti lahko izgubil. Zato se je naopirnil in izja-vil:

"Ti si izrabljajl mojo potrpe-ljivost. Užaljen sem. Moj lek je hud nate. Da se to popravi, mi moraš dati svojo hčer."

To reši, je s prstom pokazal tisto mladenko, grdobno a škilavim očesom in dolgimi belimi, štrlečimi iz ust. Makamuk je be-snel, a Poljak se ni zganil. Zvil si je novo svačlico ter jo pripravil.

"Požuri se," je grozil. "Ako boš okleval, bodo moje zahte-ve vedno večje."

Nastopil je mož, med katerim je Subienkow pozabil dramo, vr-aečo se na mejah severne dežele, in v svoji domišljiji spet ugledal svoj rojstni kraj in Francijo. O-ziraje se v deklino z volčjimi o-čmi, se je domislil neke druge ženske, majhne gledališnice, ki je srčkano pela in plesala in ki jo je spoznal, ko je prišel kot mladenič v Pariz.

"Kaj kaniš početi z dekletom?" je zagodrnjal Makamuk.

"Z menoj pojde ob vodi," je odvrnil Subienkow in motril mla-denko kot veščak. "Za dobro so-progo mi bo. To je čast, ki ni ne-primerena mojemu leku, da se zvežem s tvojo krvjo."

Ob Makamukovem glasu, ki je prerušil tišino, se je ves zdr-nil.

"Tudi to se bo zgodilo," je re-kel. "Moja hči se bo peiljala po reki s teboj. Razume pa se kaj-pak, da bom jaz sam trikrat za-mahnul po tilniku."

"In med vsakim zamahom u-porabim mazilo?" je vprašal Su-bienkow, ki se mu je tesnoba je-la mešati v radost.

"Uporabiš ga med vsakim za-mahom! Odrini v gozd in nabe-ri, kar ti je treba. Moške, ki so tu, te pospremljo in bodo pazili da ne uideš."

Poljakova grabežljivost je gla-varja nazadnje preverila. Čisto gotovo si je moral biti popolno-ma v svesti svoje trditve, ako je vpriči smrti govoril tako samo-zavestno in tržil liki stara bab-nica.

Sredi svojih čuvajev je Subi-enkow izgubil med smreke. Ma-

JELENA ZIMANŠKA, SVETOVNO NAJ-SLAVNEJŠA ŽELIČNICA, POMAGA TISOČM IN ŽELIČI

Čudovita nova smer življenja-dolgaletna si-lasta, izvrstno moderna iznajdba časa. Tudi, ki so trpeli so sedaj zdravi. Brezskrajno kaj je vol nared, brez razlike koliko zdravnikov ali zdravil ste poskušali brezuspešno, tu je upanje za vas.

Mali Helen, slavnja želičnica, 1809 N. Damen Ave., Chicago, Ill., vam tudi 5-dne-vno Domate Zdravilo s želiči, prouo. Oplite tako situacijo in dobili boste \$1.00 steklenico TONIKE ZA KRI ali \$1.50 steklenico poseb-nega želiča zdravila prouo. Priročite 25c za poštnino in druge pošljene troške. Priročite osem ali petdeset centov. Prosti zdravilni preizkusi in namet. Dr. Mar-ko Jovanovich, R. M. S. Nature Cure Health Institute. (Adv.)

BRZA SLUŽBA
v EVROPO

primo Hamburga in drugih modernih parnikih
HAMBURG DEUTSCHLAND
ALBERT BALLIN NEW YORK

Redna tedenaka odplata.
Redna odplata tudi na naših snanih kabinskih parnikih
ST. LOUIS, MILWAUKEE in CLEVELAND

Zmerna cena.
DIREKTNÁ ŽELEZNIŠKA ZVEZA S JUGOSLAVIJO
Za navodila vprašajte lokalnega agenta ali

HAMBURG-AMERICAN LINE
177 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in sňode, vizitnice, časnike, knjige, koledar-je, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila žaje vodstvo Tiskarne. Cene smerni, unijačo delo prvi vrste.

Članje se izpolnjuje na naših

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawrence Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA